

Tüketimi izlemeye yönelik yeni bir endeks geliyor

● Mehmet KAYA
ANKARA

Merkez Bankası çalışanlarından Ercan Türkan, özel tüketim talebinin izlenmesinde kredi kartı harcamalarının kullanılması için bir endeks geliştirdi. Bir süreçtir yaptığı hesaplamaların ilk sunumlarını Kasım 2007'de yapan Türkan, test amaçlı veriler üretti. Çalışmasını bilimsel bir sonuç ortaya çıkacak biçimde genişleten Türkan, önerisini makale haline getirdi ve Merkez Bankası tarafından yayımlandı.

Geçmiş dönem verileri TÜİK tarafından üretilen hane halkı tüketim harcaması ile diğer özel kuruluşlarca üretilen tüketim endeksleriyle karşılaştırılan ve uyumlu olduğu görülen yeni endeksin gösterge olarak kullanılıp kullanılmayacağı belli değil. Ancak 2007 sonu itibarıyla ilk kez 130 milyar YTL işlem hacmi ve 80 milyonun üzerinde kullanıcıya ulaşan ve çok geniş, doğru ve hızlı sonuç üretebilen, kartlı ödeme sistemi (kredi kartı ve banka kartı) verileri ekonomik bir sonuç elde etmek için kullanıldı.

Türkan test amaçlı oluşturduğu verilerde ilginç bir sonuca da ulaştı. Buna göre, 2007 Temmuz ayından bu yana, özel kişilerin harcamaları düşüyor. Oysa 2007'nin başlarında bütün toplumda genel bir harcama eğilimi gözleniyor. 2008 Mart ayı sonu itibarıyla tüketim endeksi, aradaki küçük dalgalanmalara karşılık 2007 Temmuz seviyesi ile hemen hemen aynı durumda bulunuyor. Oysa 2007'nin ilk altı ayında endeks neredeyse yüzde 17.5 oranında artış göstermişti.

Türkan'ın endeksine göre, gıda dışı grupta harcama eğilimindeki düşüş somut olarak görülüyor. 2007 başından itibaren temmuz

ETTE değerleri (Gıda ve gıda dışı toplamı) (2006=100)

2007	Ocak	Temmuz	Ekim	Aralık
	103.58	121.72	106.17	123.80
2008	Ocak	Şubat	Mart	
	122.42	121.89	121.81	
Artış (%)		17.5		
Ocak-Temmuz (2007):		0,7		
2007 Temmuz-2008 Mart				

ayına kadar düzenli bir yükseliş görülürken, seçimlerin hemen ardından gelen aylarda bu grupta önce bir duraksama ardından da düzenli bir düşüş başlayarak 2008 Mart ayı sonunda hemen hemen 2007 Temmuz seviyesine geriliyor. Gıda grubunda ise mevsimsel dalgalanmalarla birlikte (yılbaşı gibi) artış eğilimi görülse de, 2008 yılında harcamaların sabitlendiği dikkati çekiyor.

Efektif Talep İçin Tüketim Endeksi

"Efektif Talep İçin Tüketim Endeksi" (ETTE) ismini verdiği çalışmasıyla ilgili DÜNYA'ya bilgi veren Ercan Türkan, endeksin en önemli unsurunun 943 bin işyerinde somut alışveriş üzerinde yapılan verilerden oluşturulması olduğunu vurguladı. Türkan, "Bankalar Arası Kart Merkezi, aylık verileri üretmeye başlayınca mevsimsel et-

kiler de ölçülebilir hale geldi. Böylece son derece sağlıklı bir yapıya ulaştık. Ayrıca, işyeri sayısı ve dağılımı dikkate alındığında sanıldığı aksine Türkiye'nin büyük bir kısmını ve harcama gruplarının geniş bir bölümünü kapsadığımızı görüyoruz" görüşünü dile getirdi. Türkan, kart harcama verilerinin başka ülkelerde üretildiğini, ancak internet üzerinden yaptığı taramalarda benzer bir endeks üretimine rastlamadığını vurgularken, kendisinin yürüttüğü çalışmanın kurumsal bir yapı içinde üretilmesi için Bankalar Birliği Ekonomi Çalışma Grubu'nun birliğe yazılı öneri yaptığını kaydetti.

Endeks, nakit alışveriş ile ev, otomotiv gibi büyük harcamaları kapsamıyor. çalışmada bu unsur aslında bir dezavantaj değil, avantaj olarak algılandı. Sonuçta her iki ürün grubu da büyük hacimli olması nedeniyle endeks verilerini farklı yönden etkileyebiliyordu.

Türkiye kart sistemi temel verileri (2007 sonu)

(Harcama rakamlarına nakit çekimler dahil değildir)

Kredi kartı sayısı	37.3 milyon
Banka kartı sayısı	55.5 milyon
Kredi kartı işlem tutarı	128 milyar 787 milyon YTL
Banka kartı işlem tutarı	2 milyar 885 milyon YTL
İşyeri sayısı	943 bin
Hanehalkı tüketimi	513 milyar 052 milyon YTL
Kart işlem tutarı/Hanehalkı tüketimi (%)	25.7